

בביאור כלל חובת האדם בעולמו

כשאנחנו מדברים על מסילה בדרך, אנחנו צריכים לדעת מה היעד לפני שאנחנו יודעים את הדרך. מה המטרה שלנו בבני אדם?

יש כאן שלוש שאלות: א. מה זה בן אדם ב. מה המטרה שלו ג. איך מגיעים אליה לפני שהרמח"ל עוסק בדרך עצמה, הוא מקדיש פרק שלם לשאלה מה הוא האדם ומה מטרתו. "יסוד החסידות" - זה הנושא שלנו, להיות חסידים כמו דוד. "ושוש העבודה התמימה" - שאלה אנחנו שואפים.

צריך לברר שתי נקודות: מה זה בן אדם, מה חובתו בעולמו; ומה המטרה שלו בן אדם, לאן ישים מגמתו. הרמח"ל תוך כדי דיבור הגדיר הגדרה יסודית שהיא גם כותרת הפרק: חובת האדם בעולמו. זו מהות האדם. זה מה שעושה את האדם לאדם, תחושת החובה. חובת האדם בעולמו, זה עושה את האדם לעולם בפני עצמו.

לאדם יש מחויבות: לחברה, למצפון, לערכים. האדם במהותו הוא מחוייב. אדם אין לו חובות אינו אדם. אדם שמשיל מעצמו את תודעת החובה זה היצור הכי מסוכן בעולם. מהות האדם היא החובה.

פעם האנושות חשבה שהיא הגיעה להגדרה מה זה בן אדם. הם חשבו שהאדם הוא יצור משכיל שוחר תרבות. הם חשבו שפיתוח התרבות זו מטרת האדם. כך חשבו בתחילת המאה העשרים, מחשבה שקיננה בראשם כבר מהמאה התשע עשרה. לאט לאט האנושות היתה בטוחה שהיא הגיעה אל ההבנה מה זה אדם: ככל שיהיה יותר משכיל ויותר תרבות הוא יהיה יותר אדם. ככל שאנחנו נהפוך את האדם ליותר משכיל, לאנושות יהיה יותר טוב. כך היו משוכנעים בתחילת המאה העשרים. היה כינוס גדול בצרפת של הישגי האנושות בכל התחומים. הם עשו תערוכה לכבודו של האדם! הנה, הוא הגיע לשמים. לכבוד התערוכה הגדולה הקימו פסל ענק של איזה מגדל ענק שחותר אל הגובה הגדול. מגדל שמגיע לשמים! כי אנחנו מסוגלים להגיע אל השמים. זה נמצא עד היום בפריז, מבטא את האדם ועליונותו. ולפתע, כמה שנים אחרי זה, העולם נסחף למלחמת תרבות. והנה, האדם המשכיל התגלה בפראיותו ואכזריותו. הוא היה חיה יותר נוראית מכל מה שהיה עד כה. המדינות הכי משכילות ומפותחות, הכי נאורות, החריבו את אירופה בשפיכות דמים נוראה. אלפי אנשים נהרגו כל יום. עשרות מליונים מתו תוך שלוש שנים.

בסוף השלוש שנים, אירופה מסתכלת ורואה שהכל נחרב. איך זה יכול להיות? איך האדם המתורבת והמשכיל יכול לנהוג ככה?

התכנסו כל החכמים והבינו שצריך להגדיר מחדש מהו אדם. נמנו וגמרנו, שההגדרה הכי טובה של אדם זה שיש לו זכויות, להבדיל משאר היצורים על פני האדמה. הם כתבו מגילה: מגילת זכויות האדם. לאדם יש זכות לחופש הם כתבו, זכות לביטוי וכו'. ככל שיהיה יותר ברור שלאדם יש זכויות וזו מהותו, כך פחות יפגעו בזכויות האדם. זה באמת מאוד עזר, כל האנושות חתמה על מגילת זכויות האדם. באמת, כתוצאה מהחתימה על זכויות האדם, האנושות הגיעה למנוחה ולנחלה. אירופה חיה מאות שנים ברוגע ושלווה בלי שפיכות דמים... זה לא החזיק כלום!

תוך שנים ספורות הגיעה מלחמת העולם השניה ושמה פס על זכויות האדם. איך זה יכול להיות? הרי הגענו למהות האדם?

זה שקר אחד גדול. מהות האדם היא חובות, לא זכויות. האדם שלא מבין שמהותו היא חובות, הוא לא אדם. לאדם יש חובה, הוא צריך לברר אותה, לממש אותה, לברר את הדרך, אבל קודם כל - האדם זה חובה!

כל הטעויות של האנושות מתחילה מהמחשבה שהאדם הוא זכויות. זו טעות!
באנו לכאן לממש מחויבות: למצפון שלנו, לערכים האלוקיים, לריבוננו של עולם. רק מחויבות!
כל מי שידבר על זכויות טועה. אנחנו בעולם של מחויבויות.

לכן כל אדם צריך לברר מהי החובה הזו - מה מהותנו.
ולאור זה, מהי כל המגמה, מה כל העמל שהאדם אמור להביא.
האדם מחוייב לעבודה, זו מהותו. לא חופש ולא זכויות, לא השכלה ולא תרבות.
מהות האדם היא המחויבות לעבודה בלתי פוסקת.
לאור זאת, הפרק הזה יעסוק במהי מטרתנו, איך לפענח את תודעת המחויבות שלנו בצורה נכונה, מה
העמל שלנו ולאיפה הוא צריך להיות פונה.
רק אחר כך נוכל ללכת אל הדרך. קודם צריך לחדד את מהותנו כאדם ואת מטרתנו.
לפני הכל: חובה.
השקר של הזכות מתנפץ כל פעם מחדש, בצורה כואבת ביותר.
העיסוק בזכויות לא פותר אלא מחריף את המצב. מגרע ומבלבל. במקום שאנחנו נהיה יותר ישרים אנחנו
הולעים ומתעקמים.
אדם שחושב שיש לו זכויות בלבד, שוכח את החובות, הוא גרוע יותר מכל החיות.
מפקד ה.ס. הימלר ימ"ש בסוף כל טקס קצינים היה מגיע לקורס ואומר לקצינים: "סיימתם את הקורס
בהצלחה, אתם משוחררים מהמצפון האנושי". זו המהות, להשתחרר מתחושת המחויבות. זו המפלצת
הנוראה ביותר.
לכן היסוד הוא חובת האדם בעולמו.

דוד המלך, גיבור תהלים וספרנו, כל הזמן שואל את ה' מה חובותיו.
כדי להבין יותר טוב את החובות, צריך ללכת לחז"ל, מורינו.
הם לימדו אותנו שהמושג אדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו.
זה התענוג הגדול ביותר. מקום העידון הזה הוא בעולם הבא.
הורו לנו חכמים, שאדם כדי לברר את חובותו ומטרתו, נדרש לחלום. לחלום חלום.
לעזוב את המציאות שסביבנו, ולחלום חלום.
רק כשהאדם חולם את החלום האנושי, רק אז הוא יודע מיהו.
רק אז הוא אומר זה אני, זו חובתי האמיתית.
כשאומרים לאדם תעצום עיניים ותחלום: מה החלום שלך?
אדם עונה: החלום שלי זה שכולם יהיו אנשים טובים עם כוונות טובות, אנשים אמיתיים עם רצון לשלום.
זה החלום שלו! החלום שלנו זה החלום האנושי. זה האדם!
הראיה: אתה חולם על זה! לשם אתה רוצה להגיע באמת.
מבחינתך זה הדבר הכי חשוב, מקסים ומהנה.
אם יגידו לאדם מה משמח את ליבו הכי באמת, הוא יגיד שישמח אותו שלום, בריאות.
אם מביאים לאדם הנאות אבל הוא מרגיש שהכל מלא שנאה, הוא לא מרוצה.
עניינים חומריים אבל מלאים במלחמה מעלים באדם שאט נפש.
עולם החלום של האדם זה עולם של טוב אלוקי.
העולם הבא זה העולם האנושי האמיתי. לשם אתה שייך באמת!
האדם לא מרוצה כשאין צדק סביבו.
את החיות זה לא מטריד. את האדם כן! אם יתנו לאדם אוכל ולשני לא, זה יפריע לו.
החוש המוסרי של האדם מאוד גבוה. אם יתנו לאדם אוכל גנוב, הוא לא יקח! המצפון שלו לא נותן לו.
האדם לא יכול להנות מהעולם הזה אם החלום שלו מתרחק, אם הוא בוגד בחלום שלו.

לחלום זה מצויין. זה מעיד מי אנחנו אמורים להיות, מה באמת ישמח אותנו. זה נקרא עולם הבא.
צריך תמיד להתחיל מהחלום. כדי לרפא את האנושות, צריך להתחיל מהחלום - ההחלמה, הרפואה.
בליל ראש השנה אנחנו חולמים - ידע כל פעול כי אתה פעלתו... כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ!
רק אדם שחולם, יודע מה הוא רוצה, יתחיל להתקדם לאן שהוא. זה עולם הבא, אבל הדרך היא העולם הזה.

פה יש שאלה מאוד קשה: למה לא התחלנו מהחלום? למה כזה מסובך פה? למה לא התחלנו ישר בעולם הבא?

למה יש יצרים, מלחמות, מידות רעות? למה ה' לא הביא אותנו ישר אל החלום?
 זו השאלה שצריכה להישאל. אבל לפני זה - להכיר שהחלום זה האדם! זה היעד, המחויבות!
 זה השורש להכל, למצפון, למידות טובות.
 השאלה הבאה היא למה אנחנו כאן, למה ה' הרחיק אותנו מהחלום ולא שם אותנו ישר בעולם הבא,
 בטרקלין.
 למה צריך את המצוות, שמקומם רק בעולם הזה?

הנושא הזה בא לענות על שאלת הדרך. לפני היציאה אל הדרך, מעצימים את החלום, מזדהים איתו.
 יודעים שהחלום הזה הוא האמת! אתה אלוקים אמת ודברך קיים לעד. זו האמת!
 זה מה שצריך להיות, זו האמת!
 לשם אנחנו צריכים להגיע. זה הכי טוב לנו, אנחנו נהיה הכי מאושרים ושמחים שם.
 לאור החלום נצטרך לעסוק באורך הדרך: למה היא כל כך ארוכה?

אנחנו באים לעסוק בתכלית האדם ומשימתו. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו: מי זה האדם? ממה הוא מורכב?
 אם נאמר שתכלית האדם במהותו היא רק החיים הגשמיים וסיפוק צרכיו, יש בזה קושי כפול: האחד, שלאדם מאוד קשה מבחינה גשמית. החיים הגשמיים הם חסרי עתיד, האדם בשלב מסויים מזדקן. זו לא יכולה להיות שאיפה ארוכת טווח, זו מטרה שלא יכולה להחזיק אותנו. השני, וזו עיקר טענת הרמח"ל, זה שאם עיקר חייו של האדם היא לנחת חומרית - למה האישיות שלנו מפריעה לזה כל הזמן?
 הנשמה של האדם לא נותנת לו לחיות ולהנות. הנשמה כל כך חשובה ועליונה, יותר מהמלאכים עצמם!
 לכל מלאך יש נושא אחד שהוא פועל בו: שלום, אמת, חסד וכו'. אין מלאך עושה שתי שליחויות, לכל מלאך תפקיד אחד.
 אבל האדם לא כזה, בני האדם עסוקים מאוד בשאלות הערכיות במגוון תחומים: צדק, אמת, שלום, חסד וכו'. הנפש האנושית מוטרדת מהמון נושאים, הוא עסוק בכל הערכים האלו, והם מפריעים לנו סתם להנות מהחיים!
 אם נבוא וניתן למישהו אוכל מאוד טעים ממסעדה ונאמר לו שיאכל בלי לשלם, הוא לא יסכים, כי הנשמה שלו לא נותנת לו - זה לא ישר!

אם מטרת האדם זה להנות מהחיים, זה לא הגיוני שהנשמה תפריע לנו! כל כך הרבה עניינים רוחניים ערכיים לא נותנים לנו להנות מהחיים.
 סימן שלא יכול להיות שהאדם בא לעולם לחיות רק חיים חומריים. המבנה הנפשי שלו לא מתאים לזה!
 הבחירה של האדם עסוקה ברוב הזמן בתחום הערכי. זה עיקר ההגדרה של אנושיות האדם, לא התפקוד החומרי או ההנאה. אנושיות = מוסריות (גם ללא תורה).
 בגלל שהאדם כזה ערכי, הוא מושפע מהתורה, נשמתו, שיותר גדולה מהמלאכים, היא זו שמשפיעה עליו. האדם נברא בצלם אלוהי! לכן יש הרבה נושאים ערכיים שמעסיקים אותו.
 בכל העולם בני האדם מוטרדים מעניינים ערכיים ברמה כזו או אחרת. נשמתם לא מוצאת נחת! אם היא מרגישה חוסר ישרות או צדק, היא לא שמחה אפילו אם הגוף מבסוט. יש בנו עולם שמחפש הרבה יותר מחומר.
 לכן אי אפשר לומר שתכלית כל האדם היא הנאה - זה לא מסתדר עם אישיותנו המוסרית. היה הרבה יותר נחמד אם זו מטרתנו לחיות בשקט ללא נשמה.
 תכלית האנושיות שלנו היא הצד העליון.

רמח"ל מביא משל: עירוני, אזרח מן השורה, התחתן עם בת מלכים. מה מעניין אותו? דברים של אזרחים קטנים: משכורת, חנייה וכו'.
 הוא נפגש עם בת המלך, אותה מעניין דברים אחרים: הבעיות במדינה, מצוקות כלכליות וחברתיות. היא מדברת על דברים כלליים, והוא עסוק רק במה שמגיע לו.
 בחור נפגש עם בחורה, והיא שואלת אותו מה הוא רוצה לתרום לחברה. הוא עונה לה שהעוגה מהתפריט מאוד נראית לו.

היא שואלת איך אפשר לעזור למדינה בתחום המדיני, והוא מדבר על הקפה של אתמול שהיה יותר טעים. יש פה קצר!

בת המלך, הנשמה, לא מרוצה! יש לה עולם ערכי שלם, והיא נבוכה - איך האדם מתעלם ממנה, מדחיק אותה?

הגשמיות לא מספקת את הנשמה, היא מחפשת דברים הרבה יותר עליונים! לא יכול להיות שה' היה בורא את הנשמה כטעות.

אם כן, ודאי שהנשמה צודקת, והעיקר הוא הנושא הערכי. מי שנקרא אדם, הוא אדם בעל חזון - המתעסק בעולם הבא (גם לימוד התורה הוא התעסקות במעין עולם הבא). עולם הבא הוא החלום שלנו, החזון. אם נאמר לאדם מה החלום שלהם, בסופו של דבר הם חולמים חלום ערכי - שלום, צדק וכו'. לכן, כיוון שהנשמה כזו, זוהי זהותנו האמיתית. לכן צריכים להבין את נושא המצוות.

המצוות הן הדרך שלנו להיפגש עם עולם הבא, עם החלום, כמה שיותר פעמים. ככל שאנחנו נפגשים יותר עם המצוות, אנחנו נפגשים יותר עם העולם הבא שבקרבתנו. המצוות לא נותנות לנו לשכוח את זהותנו האנושית. על ידי המצוות האדם נפגש עם האדם שבו! בלעדיהן האדם עלול להתעלם מהאנושיות שבו, לכן כל המצוות הן מפגשים עם הזהות האנושית שבאדם.

כל המצוות באות לעסוק בעולם הערכי שלנו: במחשבות, ברצונות וכו'. אדם מניח תפילין כדי לזכור שיש הנהגה לעולם, להשיג שליטה על העיניים, על הגוף וכו'. זו הירתמות למשימה, יש פה ערכיות.

כל המצוות יוצרות בנו ערכים, לא נותנות לנו לשכוח את זהותנו האנושית. המצוות מופיעות בעיקר במקומות שיש חיכוך עם העולם החומרי, כדי שלא נשכח את האדם שבו.

כמה מצוות יש סביב מזון, ענייני יצרים וממון? המון. שם המפגש עם החומר הוא גדול, לכן צריך להיפגש עם האדם יותר.

המצוות בונות את זהותנו אל השלמות.

כדי להיפגש עם האדם השלם, עם האישיות האנושית השלמה (יש לנו עולם ערכי מפורט, נפש עשירה), צריך לקיים את כל המצוות. אחרת הוא לא מקיים חלק מהאנושיות שבו. זה כמו אדם שחסר לו איבר בגוף! אדם שנולד בלי געגוע, בלי רגש האהבה.

חוסר קיום מצוות הוא חסך רוחני, חלק משלמותנו האנושית נחסך מאיתנו.

כמו שהגוף צריך את כל האיברים, כך הנפש צריכה את כל המצוות. הזנחת נושא שווה הזנחה בנפש באיזה נושא, חסרון באנושיות.

כדברי שלמה "ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם" - כל האדם מגיע רק אם שומר את כל המצוות. זה נקרא לדקדק במצוות - לדקדק בזהות שלנו.

המסקנה היא שהאדם בא לעולם כדי להיפגש עם כל צדדי האנושיות שבו. קיום ההנאות בעולם זה בסדר, אבל צריך לזכור את המטרה! חיים אנושיים. בשביל זה אנחנו כן נותנים לחיים תנאים טובים, אבל צריך להתמקד בדבר העיקרי.

אם אדם נהנה מהחיים ולא הגיע לזהותו האנושית - זו החמצה.

(המפלגה הנאצית טענה שצריך להפסיק עם המצפון, כי הוא מפריע לנו לחיות בשיא העוצמה. הכל בגלל היהודים שהביאו לעולם את המצפון... הם טענו שללא יהודים לא יהיה מי שילבן את סוגיית המצפון ואז יוכלו לחיות בצורה משוחררת.

כשהיו מסיימים קורס ס.ס., הימלר ימ"ש היה אומר לחיילים שהם שוחררו מהמצפון [עמלק כפשוטו]).

תפקידנו היא להחזיר את האנושיות שבאדם.

אומות העולם מקיימים את האנושיות שבהם בעזרת שבע מצוות בני נח.

זה נקרא להתקרב אל ה', למצוא את זהותנו האנושית. לדעת מי אני, לחיות את האנוש שבי, ולא ללכת אחרי דברים שהם לא האנושיות [אלא להיות חי באמת!] לכן כל מה שמרחיק אותנו מהאנושיות, צריך לברוח ממנו כמו מאש.

זו מטרת הספר, להעלות אותנו צעד אחר צעד אל זהותנו האנושית האמיתית.

סיכום בקצרה:

לפני העיסוק במסילה עצמה, הרמח"ל עוסק בשתי שתי שאלות מקדימות: מהו האדם ומה מטרתו בחייו. הוא מגדיר שמהות האדם היא חובות, לא זכויות. תחושת האחריות היא מהות האדם, אדם ללא תודעת חובה לסביבתו הוא מסוכן. טעויות האנושות מתחילות מהמחשבה שמהות האדם היא זכויות ללא חובות. באנו לעולם הזה לממש מחויבות לערכים אלוקיים, למצפון שלנו. אדם ללא תחושות אלו הוא היצור הכי מסוכן עלי אדמות.

אם כן, מהות האדם היא עבודה, "אדם לעמל יולד" - הוא מחויב לעבודה בלתי פוסקת.

לאחר שהסביר הרמח"ל שמהות האדם היא עבודה, הוא מורה לנו לאן להפנות את עמלנו: על פי חז"ל הוא מסביר שמטרת האדם בחייו היא להתענג על ה', התענוג הגדול ביותר. כדי לברר את מטרתנו צריך לחלום את חלומנו של כל אדם: החלום על עולם של טוב אלוקי - עולם הבא. זו מטרתו של האדם - להביא את העולם אל עבר חלומנו שלו ושל העולם כולו, וזוהי גם חובתו.

חלום האנושות הוא היעד, אבל הדרך היא העולם הזה, העמל.

(אם כן, יש לשאול: למה לא התחלנו ישר בעולם הבא? למה נצרך העולם הזה?)

החלום של האדם אל האמת האלוקית - זוהי מטרת חייו, מהותו לממש את החלום הזה בעולם הזה, עולם העמל.

באמירה שתכלית האדם היא החיים הגשמיים וסיפוקם ישנם שני קשיים:

א. החיים הגשמיים הולכים ומתכלים, האדם הולך ומדקן. זו לא שאיפה שיכולה להחזיק אותנו.

ב. אם כל מטרת חייו היא חומרית - למה המצפון שלנו מפריע לנו להשיג את זה? למה הנפש עסוקה בטרדות על שלום ושוויון במקום לתת לנו להנות מהחיים? המצפון שלנו - הנשמה, בעלת שאיפות עליונות, והצד הגשמי לא מסוגל לספק אותה!

לכן המסקנה היא שתכלית האדם היא הצד המוסרי העליון, החלום הערכי. כך מוגדר אדם. הרצון הוא להיפגש עם הצד העליון שבמציאות. כשאדם מקיים מצוות, הוא נפגש עם התוכן האלוקי העליון, עם הצד העליון שבעצמו! הוא נפגש עם האדם שבעצמו. המצוות עוסקות הצד הערכי: מחשבות, רצונות וכו'.

המצוות מופיכות בעיקר במקומות שיש חיכוך עם עולם החומר, כדי שלא נשכח את האדם שבנו. המצוות הן הדרך להגשמת החזון שלנו: להיות בני אדם, לנוע כל הזמן אל עבר השלמות.

כדי לבנות אישיות שלמה יש לקיים את כל המצוות. מי שלא מקיים את כל המצוות, לא מפתח את כל צדדי אישיותו כראוי, הוא חסר חלק מהאנושיות שלו!

האדם בא לעולם כדי להיפגש עם כל צדדי האנושיות שבו. המטרה היא להוציא אל הפועל את האדם שבנו, את הצד העליון שטמון בפנים.

למצוא את זהותנו האנושית זה להתקרב אל ה'. לדעת מי אנחנו, לחיות את האנושיות שבנו [להיות חי באמת!].

זו מטרת הספר, להעלות אותנו אל הוצאת זהותנו האנושית האמיתית אל הפועל.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.